

MINISTERSTWO GOSPODARKI

**Program
Innowacyjna Energetyka - Rolnictwo Energetyczne**

**Program przygotowany we współpracy
z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

Warszawa 2009 (projekt z dnia 09.07.2009.)

Spis treści

1. Cel programu	3
2. Przewidywane efekty	4
3. Beneficjenci programu	4
4. Potencjał energetyczny biogazu	5
5. Koszt realizacji programu	6
6. Mechanizmy realizacji celów	7
6.1 Stworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia badań nad doskonaleniem technologii wytwarzania biogazu	8
6.2 Zmiany prawne	8
6.3 Finansowe wsparcie budowy biogazowni rolniczych	12
7. Działalność informacyjno – edukacyjna w zakresie budowy i eksploatacji instalacji biogazowni rolniczych	21
7.1 Działania adresowane do społeczeństwa	21
7.2 Działania adresowane do rolników i producentów rolnych	22
7.3 Działania adresowane do gmin, samorządów i przedsiębiorców	22
8. Działania pozostałe	23
8.1 Realizacja i aktualizacja programu	23
8.2 Instytucje odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań Programu	24

1. Cel programu

Program wychodzi naprzeciw podnoszonym postulatom o konieczności ustanowienia systemu promującego i wspierającego produkcję biogazu rolniczego i wykorzystanie go do produkcji energii elektrycznej i ciepła. Celem programu Innowacyjna Energetyka - Rolnictwo Energetyczne jest stworzenie optymalnych warunków do rozwoju instalacji wytwarzających biogaz rolniczy (tzw. biogazownie rolnicze), wskazanie możliwości współfinansowania tego typu instalacji ze środków publicznych (krajowych oraz Unii Europejskiej) oraz przeprowadzenie stosownych działań edukacyjno-promocyjnych w zakresie budowy i eksploatacji biogazowni rolniczych. Sukcesywne wdrażanie programu powinno doprowadzić do utworzenia do 2020 roku średnio jednej biogazowni rolniczej w każdej gminie wykorzystującej biomasę pochodzenia rolniczego, przy założeniu posiadania przez gminę odpowiednich warunków do uruchomienia takiego przedsięwzięcia.

Sposób wykorzystania biogazu rolniczego jest zależny od wielu czynników charakterystycznych dla lokalizacji poszczególnych instalacji (odległość od sieci przesyłowej, ogólnego i lokalnego zapotrzebowania na konkretny nośnik energii itp.), dlatego też program nie przesądza o minimalnej czy też maksymalnej mocy instalowanych urządzeń, jak też o sposobie wykorzystania wytworzonego biogazu (oczyszczenie i dostarczenie do sieci, wytworzenie energii elektrycznej i/lub cieplnej). Decyzje te pozostają w gestii inwestorów zarządzających konkretnymi instalacjami.

Dokument przyczyni się do realizacji zobowiązań międzynarodowych wynikających z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. *w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE*, będącej jednym z elementów tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, w której założono dla Polski cele na 2020 rok w postaci wzrostu udziału energii odnawialnej w bilansie energii finalnej do 15% oraz w rynku paliw transportowych do 10%. Program, zgodnie z *Deklaracją Zielonego Wzrostu* przyjętą w dniu 25 czerwca 2009 roku na spotkaniu Ministrów-członków Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), jest elementem promowania bardziej ekologicznego wzrostu gospodarczego, pozytywnie wpłynie na rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zredukowanie emisji gazów cieplarnianych. Ponadto realizacja działań zawartych w Programie może zwiększyć tempo (osłabionego w ostatnim czasie przez globalny kryzys gospodarczy i finansowy) rozwoju gospodarczego Polski.

2. Przewidywane efekty

Wykonanie założonego celu pozwoli na:

- poprawę bezpieczeństwa energetycznego poprzez oparcie zaopatrzenia w energię na odnawialnych nośnikach energii wytwarzanych z surowców krajowych,
- oparcie znaczącej części dostaw gazu oraz energii elektrycznej na wielu lokalnych wytwórniach biogazu, co stworzy możliwość dostawy biogazu o jakości gazu ziemnego dla wielu mieszkańców wsi i miasteczek,
- pozytywny wpływ instalacji biogazowej na tworzenie tzw. lokalnych łańcuchów wartości dodanej (aktywizacja gospodarcza wsi),
- wytwarzanie istotnych ilości energii z surowców nie konkurujących z rynkiem żywności, określanych jako produkty uboczne rolnictwa, płynne i stałe odchody zwierzęce oraz pozostałości przemysłu rolno-spożywczego nie wymagające termicznego przetworzenia lub utylizacji,
- optymalizację rozwiązań z zakresu gospodarowania i wykorzystania obszarów Europejskiej sieci ochrony przyrody Natura 2000 w celu rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach chronionych,
- pozyskanie znacznych ilości wysokiej jakości przyjaznych dla środowiska nawozów organicznych możliwych do zastosowania lokalnie w formie pozostałości pofermentacyjnych substratu pochodzenia rolniczego oraz w formie granulatu,
- energetyczne wykorzystanie pozostałości i odpadów organicznych, które emitują do środowiska gazy cieplarniane.

3. Beneficjenci programu

Program skierowany jest do:

- a) administracji państwowej i samorządowej odpowiedzialnych za stworzenie warunków do stabilnych dostaw energii w oczekiwanej przez odbiorców ilości i jakości oraz rozwój energetyki rozproszonej;
- b) odbiorców energii:
 - gospodarstw domowych,
 - zakładów użyteczności publicznej,
 - podmiotów gospodarczych;

- c) dostawców surowców oraz wytwórców i dystrybutorów energii:
 - rolników i producentów rolnych,
 - podmiotów zainteresowanych inwestowaniem w wytwórnie biogazu,
 - sieciowych dystrybutorów energii elektrycznej, energii cieplnej i gazu;
- d) sektora bankowego;
- e) organizacji i stowarzyszeń działających w branżach objętych programem.

4. Potencjał energetyczny biogazu

W oczekiwaniu na wprowadzenie do przepisów prawa definicji biogazu rolniczego¹, na potrzeby niniejszego programu, określamy go jako paliwo gazowe otrzymywane z surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych lub pozostałości przemysłu rolno-spożywczego lub biomasy leśnej w procesie fermentacji metanowej.

Szansą na rozwój wykorzystania biogazu w Polsce jest duży potencjał energetyczny krajowego rolnictwa. Ten potencjał surowcowy szacuje się na możliwość wytworzenia 5-6 mld m³ biogazu, o parametrach jakościowych gazu ziemnego wysokometanowego rocznie². Potencjał ten zakłada (na realnym poziomie) wykorzystanie w pierwszej kolejności produktów ubocznych rolnictwa, płynnych i stałych odchodów zwierzęcych oraz produktów ubocznych i pozostałości przemysłu rolno-spożywczego. Równocześnie z wykorzystaniem tych surowców przewiduje się prowadzenie upraw roślinnych, w tym określanych jako energetyczne, z przeznaczeniem na substrat dla biogazowni. Jest to możliwe docelowo na około 700 tys. ha, co pozwoli na pełne zabezpieczenie krajowych potrzeb żywnościowych oraz pozyskanie surowców niezbędnych do wytwarzania biopaliw i biogazu.

W szacunkach rolniczego potencjału produkcyjnego uwzględniono zmiany jakie wynikają z rozwoju budownictwa mieszkaniowego, usług i produkcji oraz infrastruktury transportowej. W analizach przyjęto, że wzrost popytu w naturalny sposób wywoła wzrost podaży (w tym przypadku produkcji i dostaw surowców energetycznych).

Wymaga również zaznaczenia, iż zwiększenie wykorzystania biogazu rolniczego powstałego z produktów ubocznych rolnictwa, płynnych i stałych odchodów zwierzęcych oraz pozostałości przemysłu rolno-spożywczego przyczyni się do wzrostu dochodów rolników

¹ Zakres definicji wskazany do wprowadzenia; podrozdział 6.2 programu.

² Informacja przekazana przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

poprzez wykorzystanie niezagospodarowanych dotychczas odpadów oraz pozwoli na zachowanie podstawowej funkcji rolnictwa, którą jest produkcja żywności przy jednoczesnej produkcji znaczących ilości energii.

Wykorzystanie ww. odpadów (które w dużej części zamiast zagospodarowania poddaje się procesowi składowania na terenie gospodarstwa, często niezgodnie z wymogami dotyczącymi ich składowania) do produkcji biogazu rolniczego chroni środowisko przed zanieczyszczeniem. W procesach powstawania biogazu wykorzystywane są substraty, które w innych warunkach nie znalazłyby zastosowania oraz stwarzałyby problemy z ich utylizacją lub mogły stanowić zagrożenie dla środowiska podczas składowania (gnojowica czy gnojówka). Wykorzystywanie ich do produkcji biogazu rolniczego rozwiązuje problem odpadów organicznych, jednocześnie pozwala na pozyskanie znacznych ilości wysokiej jakości przyjaznych dla środowiska nawozów organicznych możliwych do zastosowania lokalnie w formie pozostałości pofermentacyjnych substratu pochodzenia rolniczego oraz w formie granulatu, co stwarza możliwość transportu do odbiorców zlokalizowanych w znacznej odległości od miejsca wytworzenia.

5. Koszt realizacji programu

Działania zmierzające do osiągnięcia celów programu należy rozpatrywać przede wszystkim w kategoriach ekonomicznych. Nakłady inwestycyjne niezbędne do budowy jednej biogazowni (wraz z instalacją oczyszczającą biogaz), która może zasilić instalację o mocy 1 MW_{el} , wytwarzającej rocznie około $3,5 - 3,8 \text{ mln m}^3$ biogazu rolniczego stanowiącego równowartość około $2,5 \text{ mln m}^3$ biogazu o parametrach jakościowych gazu ziemnego wysokometanowego, szacowane są na $2,0-2,5 \text{ mln EUR}$ (ok. $9 - 12 \text{ mln PLN}$ – liczone wg bieżącego kursu na poziomie $4,40 \text{ PLN/1 EUR}$). Z powyższego wynika, że inwestycje w biogazownie rolnicze posiadające potencjał wytwórczy $1 \text{ mld m}^3/\text{rocznie}$ biogazu, o parametrach jakościowych gazu ziemnego wysokometanowego wymagają, liczonych w cenach bieżących, nakładów ogółem rzędu 800 mln EUR do 1 mld EUR (ok. $3,5-4,4 \text{ mld PLN}$). Poziom kosztów oznacza, że powyższe nakłady, z czego co najmniej połowa będzie środkami inwestorów, zapewnia na około $30 - 40$ lat (szacowany okres żywotności urządzeń) stabilne dostawy gazu na poziomie około 7% obecnego krajowego zużycia. Dostawy te mogą być wykorzystywane w miejscu lokalizacji biogazowni, to jest w rejonach, do których gaz obecnie nie jest dostarczany.

Inny sposób wykorzystania biogazu to przetworzenie na energię elektryczną i ciepłą. Przykładowo 1 mld m³ biogazu pozwala na pracę urządzeń o mocy około 400 MW_{el}. Założenie wsparcia publicznego na poziomie 50% kwalifikowanych kosztów inwestycji oznacza zapotrzebowanie na te środki na poziomie 400 mln EUR do 0,5 mld EUR (ok. 1,7-2,2 mld PLN). Przyjęcie w programie założenia wyższej ogólnej mocy instalowanych urządzeń wytwórczych oznacza potrzebę odpowiedniego powiększenia niezbędnych środków inwestycyjnych i wspierających. Analiza kosztów wskazuje, że inwestycje oparte na bardziej wyrafinowanych technologiach (przykładowo: zamknięty obieg wody, pozostałości substratu po fermentacji – przetwarzane na granulowany nawóz organiczny) będą droższe o około 15-20%. Mając jednak na uwadze doświadczenia z eksploatacji urządzeń do wytwarzania biogazu, należy wskazać, że w skali roku wytwarzana jest w nich energia w ilościach odpowiadających 90 – 95% mocy zainstalowanej³.

6. Mechanizmy realizacji celów

Relatywnie szybki rozwój biogazowni rolniczych oraz możliwości wykorzystania biogazu ogranicza szereg barier stanowiących zespół czynników o charakterze psychologicznym, społecznym, instytucjonalnym, prawnym i ekonomicznym. Rozwój biogazowni rolniczych oparty będzie zasadniczo na usunięciu barier instytucjonalno-prawnych, techniczno-technologicznych oraz na odpowiednio dobranych bodźcach ekonomicznych, które wpłyną na powstanie rynku usług i zaplecza technicznego dla instalacji biogazowych. Rozwój biogazowni rolniczych wymaga szeregu zmian w obowiązujących przepisach prawa. Biogaz rolniczy oczyszczony do parametrów jakościowych gazu ziemnego wysokometanowego lub gazu zaazotowanego, tłoczony do sieci dystrybucyjnych lub lokalnych wybudowanych z inicjatywy samorządów, winien uzyskać wsparcie ekonomiczne, co najmniej porównywalne z preferencjami jakie są już stosowane dla energii elektrycznej i ciepłej wytworzonej z biogazu. Za dostawą tego nośnika energii, wytworzonego w biogazowniach rolniczych, do gazowych sieci dystrybucyjnych przemawia z jednej strony rachunek ekonomiczny i ekologiczny związany z ograniczeniem strat występujących przy przetwarzaniu gazu na energię elektryczną i ciepłą, a z drugiej strony możliwość dostaw tego nośnika energii dla gospodarstw domowych na wsiach i w małych miasteczkach dotychczas pozbawionych takich możliwości.

³ Informacja odnośnie kosztów realizacji programu przekazana przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

6.1 Stworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia badań nad doskonaleniem technologii wytwarzania biogazu

Wytwarzanie biogazu charakteryzuje się różnym stopniem rozwoju i komercjalizacji, dużą różnorodnością w zakresie mocy, sprawności, wydajności i awaryjności urządzeń, oraz znacznym zróżnicowaniem wysokości nakładów inwestycyjnych. Istotnym czynnikiem warunkującym sukcesywny rozwój instalacji jest ich niezawodność i wysoka sprawność procesów mikrobiologicznych zachodzących w bioreaktorach. Dlatego też niezbędne jest wsparcie nauki w zakresie realizacji programów badawczych i demonstracyjnych związanych z wdrażaniem nowych technik i technologii wykorzystywanych do produkcji biogazu, a szczególnie modyfikacja krajowych priorytetów naukowo-badawczych i dostosowywanie ich do kierunków rozwoju nauki.

Ponadto rozwój procesów techniczno-technologicznych powinien zawierać się w:

- udoskonaleniu fermentacji metanowej,
- udoskonaleniu pozyskiwania biogazu z różnego rodzaju substratów pochodzenia rolniczego,
- udoskonaleniu sposobów wykorzystania produktu pofermentacyjnego,
- udoskonaleniu monitoringu parametrów fermentacji zachodzących w komorach fermentacyjnych,
- udoskonaleniu szeregu technik informatycznych w celu optymalizacji, dozoru i stabilizacji całego procesu biogazowni.

6.2 Zmiany prawne

Barierą, na którą napotykają inwestorzy planujący budowę małych instalacji biogazowych są mało sprzyjające akty prawne, które wyznaczają procedury prawno-administracyjne związane z wdrażaniem technologii i lokalizacją instalacji wykorzystujących OZE. W związku z powyższym należy poprawić stosowne zapisy legislacyjne. Kierunki zmian w przepisach prawa niezbędne dla skutecznej realizacji celów określonych w Programie:

- a) Dokonanie zmiany ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – *Prawo energetyczne* (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm.) oraz rozporządzeń wykonawczych do ustawy celem wprowadzenia:
 - definicji biogazu rolniczego - paliwo gazowe otrzymywane z surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów

zwierzęcych, produktów ubocznych lub pozostałości przemysłu rolno spożywczego lub biomasy leśnej w procesie fermentacji metanowej,

- zmiany definicji paliw gazowych - gaz ziemny wysokometanowy lub zaazotowany, w tym skroplony gaz ziemny oraz propan-butan lub inne rodzaje gazu palnego, dostarczane za pomocą sieci gazowej, a także biogaz rolniczy, niezależnie od ich przeznaczenia,
- wprowadzenie świadectwa pochodzenia biogazu rolniczego i skorelowanie systemu wsparcia biogazu z systemem świadectw pochodzenia energii elektrycznej wytworzonej w OZE (m.in.: określenie zawartości świadectwa, procedura jego wnioskowania, wydawania, umarzania, itp.),
- określenia parametrów jakościowych biogazu rolniczego wprowadzonego do sieci dystrybucyjnej,
- określenia wymagań dotyczących pomiarów, rejestracji i sposobu obliczania ilości wytwarzanego biogazu rolniczego,
- określenia miejsc dokonywania pomiarów ilości biogazu rolniczego,
- określenia sposobów przeliczania ilości wytworzonego biogazu rolniczego na ekwiwalentną ilość energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii,
- określenia warunków przyłączenia do sieci dystrybucyjnej gazowej instalacji wytwarzania biogazu rolniczego;

b) Wprowadzenie zmian w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (Dz. U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251, z późn. zm.) oraz rozporządzeniach wykonawczych do ustawy celem:

- ograniczenia do niezbędnego minimum przepisów regulujących procesy odzysku R10⁴ lub R14⁵, w odniesieniu do wykorzystania pozostałości pofermentacyjnych gnojowicy, która jako substrat do produkcji biogazu kierowana jest do fermentacji w biogazowniach rolniczych,
- ograniczenia do niezbędnego minimum przepisów regulujących możliwości wykorzystania do nawożenia pozostałości (odpadów) ze wspólnej fermentacji gnojowicy oraz ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych,

⁴ R10 – Rozprowadzanie na powierzchni ziemi w celu nawożenia lub ulepszenia gleby (zał. Nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (Dz. U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251, z późn. zm.).

⁵ R14 – Inne działania polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub części (zał. Nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (Dz. U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251, z późn. zm.).

- ograniczenia do niezbędnego minimum warunków, jakie muszą spełnić ciecze i osady po fermentacji gnojowicy, odpadów roślinnych i zwierzęcych, do stosowania jako nawóz na polach, ponieważ w tym przypadku nie ma uzasadnienia dla spełnienia wymagań określonych dla komunalnych osadów ściekowych,
 - uproszczenia zasad udzielania pomocy finansowej, ze wszystkich dostępnych źródeł, dla inwestujących w wytwarzanie biogazu rolniczego,
 - uwzględnienia odpadów po produkcji biogazu w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 kwietnia 2006 r. *w sprawie listy rodzajów odpadów, które posiadacz odpadów może przekazywać osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym niebędącymi przedsiębiorcami oraz dopuszczalnych metod ich odzysku* (Dz.U. Nr 75, poz. 527 oraz z 2009 r. Nr 1, poz. 14));
- c) Dokonanie zmiany rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2007 r. - *zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów instalacji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji* (Dz.U. Nr 45, poz. 295) w celu objęcia podmiotów posiadających małe instalacje biogazowe możliwością uczestnictwa w handlu emisjami;
- d) Szczegółowe uregulowanie definicji związanych z biogazowniami w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. *w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie* (Dz.U. Nr 132, poz. 877);
- e) Zmiana rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. - *w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)* (Dz.U. Nr 251, poz. 1885 oraz z 2009 r. Nr 59, poz. 489) w celu objęcia działalności produkcji biogazu;
- f) Wprowadzenie zmian w ustawach podatkowych m.in.:
- odnośnie przepisów prawa podatkowego, które regulują kwestie preferencyjnego opodatkowania energii wytworzonej z OZE, poprzez wprowadzenie ulg podatkowych dla inwestujących w biogazownie i dla korzystających z zastosowania biogazu (zwolnienie z podatku dochodowego, zharmonizowanie z prawodawstwem UE podatku VAT na materiały, urządzenia i systemy ekologiczne, wprowadzenie ulg podatkowych dla przemysłu i innych instytucji inwestujących w badania naukowe),
 - wprowadzenie i utrzymanie minimalnego (dopuszczonego regulacjami prawnymi Unii Europejskiej) poziomu stawki podatku akcyzowego na biogaz;

- g) Wprowadzenie zmian w ustawie z dnia 10 lipca 2007 r. *o nawozach i nawożeniu* (Dz.U. Nr 147, poz. 1033) w zakresie:
- ograniczenia obowiązku zatwierdzania przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze planów nawożenia, w których wykorzystane będą pozostałości pofermentacyjne pochodzące z biogazowni rolniczych,
 - rozszerzenia definicji nawozów naturalnych o przetworzone i nieprzetworzone produkty powstałe w biogazowni rolniczej w procesie metanowej fermentacji biomasy;
- h) Ustabilizowanie rozwiązań w kwestii procedur administracyjnych przy lokalizacji tych inwestycji;
- i) Rozważenie wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* (Dz.U. z 2004 r., Nr 261, poz. 2603, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz.U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.) określających, że biogazownie rolnicze są inwestycjami celu publicznego;
- j) Przyjęcie ujednoczonych rozwiązań dotyczących bezpieczeństwa pożarowego i zabezpieczenia przed wybuchem w biogazowniach rolniczych:
- w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
 - w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. *w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko* (Dz.U. Nr 267, poz. 2573, z późn. zm.) (wraz załącznikiem),
 - w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. *w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (Dz.U. Nr 75, poz. 690, późn. zm.);
- k) Podjęcie działań na rzecz wprowadzenia zmian do Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko:
- Priorytet IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna - Działanie 9.4 Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych, w zakresie obniżenia minimalnej wartości projektu dla inwestycji w zakresie

wytwarzania energii elektrycznej z biomasy lub biogazu oraz rozszerzenie katalogu rodzaju projektów o budowę elektrociepłowni na biomasę lub biogaz,

- **Priorytet X. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii - Działanie 10.3 Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii, w zakresie rozszerzenia katalogu rodzaju projektów o budowę linii produkujących urządzenia do wytwarzania m.in. energii elektrycznej i ciepła.**

6.3 Finansowe wsparcie budowy biogazowni rolniczych

Wysokie koszty przygotowania inwestycji oraz wysokie początkowe nakłady inwestycyjne technologii OZE w zakresie instalacji biogazowych w dużej mierze hamują rozwój energetyki wykorzystującej energię biogazu. Poniżej przedstawione są kluczowe instrumenty wsparcia inwestycji związanych z budową instalacji wytwarzających oraz przetwarzających na energię biogaz rolniczy⁶.

a) Wsparcie biogazowni w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

- **Priorytet IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna - Działanie 9.4 Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych**

W ramach działania wspierane będą inwestycje w zakresie budowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła ze źródeł odnawialnych. Wsparciem zostaną objęte projekty dotyczące budowy lub zwiększenia mocy jednostek wytwarzania energii elektrycznej wykorzystujących energię wiatru, wody w małych elektrowniach wodnych do 10 MW, biogazu i biomasy albo projekty dotyczące budowy lub zwiększenia mocy jednostek wytwarzania ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej. W ramach realizowanych projektów wsparcie będzie obejmować przyłącza jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do najbliższej istniejącej sieci. Przyłącze musi stanowić integralną część projektu dotyczącego jednostki wytwarzania energii, niezbędną dla osiągnięcia celów tego projektu.

Będą realizowane także inwestycje w zakresie wytwarzania ze źródeł odnawialnych energii w kogeneracji w układach nie spełniających kryterium wysokosprawnej kogeneracji. W tym działaniu będzie wspierana budowa tylko takich jednostek, w których wskaźnik skojarzenia

⁶ Kompleksowa informacja z zakresu finansowania biogazowni rolniczych ze środków Unii Europejskiej znajduje się w materiale pn. „Przewodnik - Fundusze europejskie na energetykę odnawialną” na: www.mg.gov.pl/Gospodarka/Energetyka.

(moc elektryczna do mocy cieplnej) jest większy niż 0,45. Projekty dotyczące kogeneracji w ramach konkursu oceniane będą w grupie projektów dotyczących wytwarzania energii elektrycznej i przy ich ocenie, pod uwagę brane będą wyłącznie dane dotyczące energii elektrycznej.

Beneficjentami pomocy mogą być: przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, stowarzyszenia i porozumienia JST, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego, kościoły, kościelne osoby prawne i ich stowarzyszenia oraz inne związki wyznaniowe.

Przykładowe rodzaje projektów:

- budowa farmy wiatrowej,
- budowa elektrowni wodnej o mocy do 10 MW,
- budowa elektrowni na biomasę lub biogaz,
- budowa ciepłowni geotermalnej,
- instalacja kolektorów słonecznych.

Minimalna wartość projektu - 20 mln PLN, z zastrzeżeniem następujących wyjątków:

- dla inwestycji w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z biomasy lub biogazu – 10 mln PLN,
- dla inwestycji w zakresie budowy lub rozbudowy małych elektrowni wodnych - 10 mln PLN.

Maksymalna kwota wsparcia - 40 mln PLN.

- **Priorytet X: Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii-
Działanie 10.3 Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii**

Głównym celem działania jest usprawnienie dywersyfikacji źródeł energii oraz rozwoju energetyki odnawialnej. Wsparcie udzielane będzie na projekty związane z budową linii technologicznych wytwarzających urządzenia do produkcji energii elektrycznej i cieplnej ze źródeł odnawialnych. W ramach działania, wsparcie uzyskać mogą inwestycje polegające na budowie zakładów produkujących urządzenia do wytwarzania między innymi energii elektrycznej biogazu i biomasy, ciepła przy wykorzystaniu biomasy oraz energii elektrycznej i ciepła w kogeneracji przy wykorzystaniu biomasy.

Beneficjentami pomocy mogą być przedsiębiorcy.

Przykładowe rodzaje projektów:

Budowa zakładów do produkcji urządzeń wytwarzania:

- energii elektrycznej z wiatru, wody w małych elektrowniach wodnych do 10 MW, biomasy, biogazu,
- ciepła przy wykorzystaniu biomasy oraz energii geotermalnej i słonecznej,
- energii elektrycznej i ciepła w kogeneracji przy wykorzystaniu wyłącznie biomasy lub energii geotermalnej,
- biokomponentów oraz biopaliw stanowiących samoistne paliwa, z wyłączeniem urządzeń do produkcji biopaliw stanowiących mieszanki z paliwami ropopochodnymi, czystego oleju roślinnego oraz do produkcji bioetanolu z produktów rolnych.

Minimalna wartość projektu kwalifikującego się do wsparcia - 20 mln PLN. Maksymalna kwota przyznanego bezzwrotnego wsparcia nie może przekroczyć 30 mln PLN.

b) Wsparcie biogazowni w ramach Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W ramach Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) przewidziano środki na wytwarzanie energii elektrycznej i/lub ciepła z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu szczątków roślinnych i zwierzęcych. Działanie to zalicza się do grupy A wyszczególnionych w programie, na którą to grupę przewiduje się przekazanie 40% alokacji budżetowej, wynoszącej 1,5 mld PLN na cały program wsparcia.

Wśród form dofinansowania możliwych do uzyskania przez beneficjenta, wyróżnia się:

- oprocentowane pożyczki;
- udzielenie dofinansowania może być poprzedzone promesą pożyczki.

Warunki uzyskania dofinansowania są następujące:

- ekwiwalent dotacji brutto (EDB) zawarty w pożyczce (wraz z umorzeniem jeżeli jest przyznane) nie może przekroczyć 30% zdyskontowanych kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia i nie może przekroczyć 20 mln PLN na jedno przedsięwzięcie;
- w przypadku, gdy środki publiczne łącznie przekroczą 50 % kosztu całkowitego przedsięwzięcia, beneficjent zobowiązany jest do stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* (Dz.U. z 2007 r., Nr 223, poz. 1655, z późn. zm.) w zakresie wyboru wykonawców;
- kwota pożyczki: od 4 mln PLN do 50 mln PLN przy minimalnej kwocie projektu 10 mln;
- stałe oprocentowanie: 6% w skali roku;
- okres finansowania: do 15 lat od pierwszej wypłaty;

- okres karencji: karencja w spłacie rat kapitałowych liczona od daty wypłaty;
- ostatniej transzy pożyczki, lecz nie dłuższa niż 18 miesięcy od daty zakończenia realizacji przedsięwzięcia;
- wysokość pożyczki: do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

Beneficjentami pomocy mogą być: podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii i wysokosprawnej kogeneracji, jeden wnioskodawca, działając w imieniu własnym lub za pośrednictwem spółek zależnych, w których ma udziały przekraczające 50%, może złożyć do danego konkursu tylko jeden wniosek o dofinansowanie. Udzielona pożyczka może zostać umorzona w części, jeśli beneficjent, który ją otrzymał spełni następujące warunki:

- do 50% kwoty pożyczki w zależności od rentowności przedsięwzięcia określonej w oparciu o metodykę obliczania umorzenia wg NFOŚiGW,
- złożenie wniosku o umorzenie na formularzu obowiązującym w NFOŚiGW po potwierdzeniu osiągnięcia efektu ekologicznego,
- terminowe osiągnięcie efektu rzeczowego i ekologicznego,
- terminowa spłata rat kapitałowych i odsetek w całym okresie kredytowania,
- warunek terminowej spłaty odsetek z tytułu oprocentowania pożyczki zostanie uznany za spełniony, jeżeli łączne opóźnienie w ich spłacie nie przekroczyło 60 dni, przy czym do okresu opóźnień nie wlicza się opóźnienia w spłacie odsetek uiszczonych po terminie określonym w umowie, jeżeli ich kwota nie jest wyższa niż 10% kwoty należnych odsetek,
- pożyczkobiorca wywiązał się z obowiązku uiszczenia opłat i kar stanowiących przychody NFOŚiGW oraz z innych zobowiązań określonych w umowach zawartych z NFOŚiGW,
- w przypadku spełnienia przez pożyczkobiorcę warunków umorzenia pożyczki, po złożeniu wniosku, umorzenie zostanie dokonane poprzez proporcjonalne obniżenie pozostałych do spłaty rat kapitałowych.

Szczegółowe informacje dotyczące zakresu i sposobu dofinansowania projektów z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej znajdują się na stronach internetowych tych instytucji⁷.

⁷ Odesłanie do poszczególnych wojewódzkich funduszy znajduje się na stronie: www.nfosigw.gov.pl.

c) Wsparcie biogazowni w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW) jest instrumentem realizacji polityki Unii Europejskiej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Dokument określa cele, priorytety oraz zasady, na podstawie których będą wspierane działania dotyczące tej problematyki.

Zakres pomocy obejmuje m.in. wytwarzanie lub dystrybucję energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy. W zakres ten wchodzi koszty inwestycyjne, w szczególności: zakup materiałów i wykonanie prac budowlano-montażowych, zakup niezbędnego wyposażenia. Beneficjentem mogą być gminy lub jednostki powołane przez gminy. Wysokość wsparcia może wynieść maksymalnie 75% kosztów kwalifikowanych, nie więcej niż 3 mln PLN dla jednej gminy (na odnawialne źródła energii) w okresie realizacji programu.

• Działanie 121. Modernizacja gospodarstw rolnych

Pomoc udzielana w ramach tego działania dotyczy inwestycji związanych z podjęciem lub modernizacją produkcji artykułów rolnych żywnościowych lub nieżywnościowych, w tym produktów przeznaczonych na cele energetyczne. Wsparcie może być przyznane m.in. na zakup maszyn i urządzeń służących do uprawy, zbioru, magazynowania, przygotowania do sprzedaży produktów rolnych, wykorzystywanych następnie jako surowiec energetyczny lub substrat do produkcji materiałów energetycznych w tym biopaliw. W zakres przedsięwzięć mogą wchodzić inwestycje w urządzenia służące wytwarzaniu energii ze źródeł odnawialnych na potrzeby produkcji rolnej w danym gospodarstwie. Oznacza to, że w ramach tego działania pomoc może być udzielona wyłącznie na inwestycje, w których produkcja energii cieplnej czy elektrycznej w biogazowni będzie wykorzystywana do celów wspierania innego rodzaju działalności rolniczej, czyli na potrzeby własne gospodarstwa rolnego. Dla ułatwienia rolnikom i producentom rolnym podejmowania decyzji inwestycyjnych i dostępu do środków pomocowych, wskazane jest rozważenie innego wyznaczenia linii demarkacyjnych w zakresie wspierania tych działań z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Beneficjentem tego działania może być: osoba fizyczna (osoba pełnoletnia, która nie osiągnęła wieku emerytalnego), osoba prawna, spółka osobowa prowadząca działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej.

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania, w okresie realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, nie

może przekroczyć 300 tys. PLN. Minimalna wartość poziomu kosztów kwalifikowanych projektu to 20 tys. PLN.

- **Działanie 123. Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej**

Działaniem tym wspierane są inwestycje w zakresie przetwórstwa wyłącznie produktów rolnych na artykuły spożywcze lub produkty nieżywnościowe, w tym również produkty rolne wykorzystywane na cele energetyczne (np. do produkcji biopaliw - oleje, alkohol etylowy). Inwestycje związane z chemiczną modyfikacją produktów rolnych w procesie produkcji biopaliw, niebędących produktami rolnymi nie będą wspierane w ramach PROW, natomiast mogą być współfinansowane w ramach Funduszy Strukturalnych (m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). W zakres operacji objętych działaniem mogą wchodzić także inwestycje w urządzenia służące wytwarzaniu energii ze źródeł odnawialnych lub produktów odpadowych (biogaz) na potrzeby produkcji w danym zakładzie przetwórstwa rolnego.

Beneficjentem działania może być osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, która:

- posiada zarejestrowaną działalność w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych;
- działa jako przedsiębiorca wykonujący działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo lub przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 750 pracowników, lub przedsiębiorstwo, którego obrót nie przekracza równowartości w PLN - 200 mln EUR.

Poziom możliwej do uzyskania pomocy w ramach omawianego działania wynosi maksymalnie:

- 25% kosztów inwestycji kwalifikującej się do wsparcia, realizowanej przez przedsiębiorcę, który nie jest małym lub średnim przedsiębiorcą;
- 40% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo, które realizuje projekt dotyczący przetwarzania produktów rolnych na cele energetyczne.

- **Działanie 312. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**

Celem działania jest przyczynienie się do wzrostu konkurencyjności obszarów wiejskich oraz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego tych terenów. Innymi słowy, głównym

celem tego działania jest zwiększenie zatrudnienia na obszarach wiejskich. Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw działających w zakresie, między innymi wytwarzania produktów energetycznych z biomasy. Ważną kwestią jest fakt, że jednym z kryteriów przyznania pomocy finansowej jest utworzenie, co najmniej jednego miejsca pracy.

Beneficjentem pomocy może być: osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi lub podejmuje działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zatrudniające poniżej dziesięciu osób i mające obrót nieprzekraczający równowartości 2 mln PLN.

Pomoc udzielana w ramach tego działania ma formę zwrotu części poniesionych kosztów kwalifikowalnych. Poziom pomocy nie może przekroczyć 50% wysokości kosztów kwalifikowalnych i jednocześnie nie może być wyższy niż:

- 100 tys. PLN – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie od 1 do 2 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- 200 tys. PLN – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie powyżej 2 i mniej niż 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- 300 tys. PLN – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji.

- **Działanie 321. Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej**

Pomoc finansowa w ramach tego działania jest udzielana przede wszystkim na realizację projektów w zakresie wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych między innymi biogazu. Celem omawianego działania jest poprawa infrastruktury technicznej wsi przyczyniająca się do poprawy warunków życia na tego rodzaju terenach.

Beneficjentem pomocy może być gmina lub jednostka organizacyjna, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania określone w zakresie pomocy.

Maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej gminie, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć 3 mln PLN - na projekty w zakresie wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

d) Bank Ochrony Środowiska

Biorąc pod uwagę rosnące zainteresowanie i potrzebę ochrony środowiska Bank Ochrony Środowiska S.A. z siedzibą w Warszawie (BOŚ S.A.) wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów przygotował ofertę kredytową związaną z inwestycjami w tej właśnie dziedzinie. W ofercie banku, odnaleźć można produkt kredyt na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska. Każdy zainteresowany ma prawo ubiegać się o tego rodzaju pomoc. Brak jest zatem preferencji, co do osobowości prawnej kredytobiorcy, mogą to być zarówno osoby fizyczne, przedsiębiorcy, jak i jednostki samorządowe. Atrakcyjna jest także możliwość uzyskania kredytowania nawet do 100 % wartości zakupu i montażu oraz preferencyjne oprocentowanie od 1% w skali roku. W ramach tego kredytu można, zatem zakupić urządzenia i wyroby związane z budową instalacji biogazowej. Okres kredytowania wynosi maksymalnie do 5 lat.

BOŚ S.A. oferuje także kredyty z 5 linii KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau) na długoterminowe inwestycje związane między innymi z odnawialnymi źródłami energii lub innymi projektami inwestycyjnymi o charakterze proekologicznym. Jednakże kredytobiorcą musi być, w tym przypadku, małe lub średnie przedsiębiorstwo prywatne zatrudniające do 250 pracowników. Maksymalna kwota kredytu nie może przekroczyć 250 tys. EUR. Warto wspomnieć, że ta linia kredytowania jest wspierana między innymi przez Komisję Europejską.

BOŚ S.A. proponuje swoim klientom pomoc fachowców, tak zwanych ekologów banku, którzy nieodpłatnie pomagają klientom banku sporządzić odpowiednio projekt inwestycji proekologicznej w taki sposób, aby spełniał on normy techniczne i prawne. Zadaniem ekologa jest także stwierdzenie czy po realizacji założonego projektu będzie możliwa spłata ewentualnie zaciągniętego kredytu.

e) Szwajcarsko – Polski Program Współpracy

• Priorytet 2: Środowisko i infrastruktura

W ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy dostępna jest pomoc dla budowy biogazowni w obszarze tematycznym odbudowa, remont, przebudowa i rozbudowa podstawowej infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska. Jednym z celów tego obszaru jest zwiększenie efektywności energetycznej i redukcja emisji, w szczególności gazów cieplarnianych i niebezpiecznych substancji. W ramach tego celu mogą być realizowane projekty o minimalnej wartości 10 mln CHF każdy. Jednocześnie nie ma ograniczenia maksymalnej wartości projektu.

Środki przewidziane na ten cel zostaną rozdzielone między innymi na projekty związane z wytwarzaniem i pozyskiwaniem biogazu dla celów energetycznych. Ważnym elementem wniosku, który można składać od 19 stycznia 2009 r., jest fakt, że wniosek musi wskazywać dlaczego w ramach przedstawionego projektu konieczne i uzasadnione jest wykorzystanie środków publicznych, czyli dlaczego przedstawiony projekt nie może być finansowany wyłącznie przez sektor prywatny.

f) Krajowy Program Restrukturyzacji

- **Działanie „Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”
- przetwarzanie produktów rolnych na cele energetyczne.**

Działanie to ma na celu poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenach gmin objętych procesem restrukturyzacji przemysłu cukrowniczego. Realizowane będzie poprzez wsparcie inwestycji ukierunkowanych na przetwarzanie produktów rolnych na cele energetyczne, w tym produkcję biogazu rolniczego.

Beneficjentami pomocy w ramach omawianego działania są:

- mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa lub
- przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 750 pracowników lub
- przedsiębiorstwa posiadające obrót nieprzekraczający 200 mln EUR, które prowadzą działalność na terenach gmin dotkniętych procesem restrukturyzacji.

Pomoc finansowa będzie przyznawana na inwestycje mające na celu budowę lub modernizację przedsiębiorstw, zorientowanych na rynki bioenergii, które przetwarzają produkty rolne na cele energetyczne. Maksymalny poziom pomocy wynosi 50% kosztów kwalifikowanych. Główne ograniczenie dotyczy faktu, że inwestycje realizowane w ramach działania „Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” powinny zostać zakończone do 30 września 2010 r.

g) Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007-2013

Wśród programów pomocowych można również wskazać na Regionalne Programy Operacyjne (RPO). Podobnie jak opisane Programy Operacyjne stanowią one zbiór priorytetów, w ramach których przewidziane są różne działania, na które RPO przewiduje możliwość dofinansowania. W związku z tym, że Regionalne Programy Operacyjne różnią się zarówno w priorytetach, działaniach jak i możliwym do uzyskania dofinansowaniu

w zależności od województwa, dla którego zostały sporządzone, dokładne informacje znajdują się na stronach internetowych poszczególnych Zarządów Województw⁸.

7. Działalność informacyjno – edukacyjna w zakresie budowy i eksploatacji instalacji biogazowni rolniczych

Istotnym czynnikiem społecznym spowalniającym rozwój biogazowni rolniczych jest brak wiedzy o procesach i technologiach wytwarzania i zagospodarowania wytworzonego biogazu, procedurach postępowania przy lokalizacji inwestycji, dostępie do technologii i źródeł finansowania, jak i z braku znajomości problematyki w administracji publicznej. Braki w upowszechnianiu wiedzy dotyczą następujących sfer i dziedzin jej upowszechniania:

- brak właściwych programów nauczania w szkołach wyższych,
- niewystarczająca aktywność ośrodków doradztwa rolniczego,
- utrudniony dostęp do wiedzy na temat technologii i zalet biogazowni,
- mała aktywność związków i organizacji gospodarczych.

Realizacja programu wymaga zatem dotarcia do wielu grup beneficjentów. Zadanie to wymaga przeprowadzenia szeroko zakrojonej akcji informacyjno-edukacyjno-promocyjnej, która powinna wyjaśnić zasadność realizacji programu oraz rozwiązać stereotypy i bariery społeczne, w tym wynikające z obaw i zagrożeń związanych z wytwarzaniem biogazu. Realizacja tego zadania będzie oparta o materiały, programy edukacyjne i publicystyczne oraz szkolenia i seminaria. W jej realizacji uczestniczyć będą ośrodki naukowo-szkoleniowe, pracownicy właściwych resortów, ośrodków doradztwa rolniczego, jednostki badawcze i dydaktyczne oraz media. Niezwykle istotne, w świetle działań mających na celu dynamiczny rozwój budowy instalacji biogazowych, jest podjęcie działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do poszczególnych grup zainteresowanych inwestorów.

7.1 Działania adresowane do społeczeństwa

Działania skierowane do społeczeństwa będą polegać na:

- opracowaniu i rozpowszechnieniu informacji (telewizja, radio, Internet) o biogazowniach w kontekście korzyści środowiskowych, jak również wpływu na zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz zwiększenie wykorzystania lokalnie dostępnych źródeł energii,

⁸ Odesłanie do poszczególnych regionalnych programów operacyjnych znajduje się na stronie: www.mrr.gov.pl.

- wprowadzeniu do programów kształcenia w dziedzinie odnawialnych źródeł energii oraz zarządzania energetyką lokalną tematyki instalacji biogazowych, ich budowy, eksploatacji i ich korzyści,
- organizowaniu konkursów wiedzy wśród dzieci i młodzieży dotyczących tematyki biogazowni i ich korzystnego wpływu na środowisko.

Odpowiedzialni za powyższe działania: ministrowie właściwi do spraw gospodarki, do spraw oświaty i wychowania, do spraw środowiska, do spraw rolnictwa, do spraw nauki i szkolnictwa wyższego (przy współudziale agencji i instytucji podległych ministrom).

7.2 Działania adresowane do rolników i producentów rolnych

Działania skierowane do rolników i producentów rolnych przewidują:

- opracowanie i rozpowszechnienie przewodnika dotyczącego zasad i kosztów budowy biogazowni, jej korzyści dla środowiska i zużycia energii w gospodarstwie a także procedur administracyjnych, jakie musi przejść potencjalny inwestor. Ponadto przewodnik ten będzie także rozpowszechniał wiedzę dotyczącą możliwości współfinansowania tego typu przedsięwzięć ze środków unijnych i krajowych,
- opracowanie programów informacyjnych dla rolników o możliwościach i korzyściach płynących z produkcji i wykorzystywania biogazu wraz z propozycjami harmonogramu jego wdrażania i związanymi z tym zadaniami dla rolników,
- udostępnienie czynnych biogazowni, w których rolnicy i producenci rolni, zainteresowani ich budową, będą mogli zapoznać się z ich działaniem oraz wynikającymi korzyściami,
- zorganizowanie cyklu szkoleń oraz wykładów dla rolników i producentów rolnych z zakresu tematyki związanej z instalacjami biogazowymi oraz wykorzystaniem lokalnych źródeł energii.

Odpowiedzialni za powyższe działania: minister właściwy do spraw rolnictwa (przy współudziale agencji i instytucji podległych ministrowi).

7.3 Działania adresowane do gmin, samorządów i przedsiębiorców

Działania skierowane do jednostek gminnych, samorządowych oraz innych przedsiębiorców winny zapewnić:

- przygotowanie programu informacyjnego poświęconego budowie biogazowni rolniczych i związanymi z tymi zadaniami dla służb ochrony środowiska i przyrody na wszystkich szczeblach samorządowych,
- udostępnienie czynnych biogazowni, w których zainteresowani przedstawiciele gmin, samorządów, zainteresowani ich budową, będą mogli zapoznać się z zasadami ich działania,
- zorganizowanie cyklu wykładów oraz konferencji tematycznych dla gmin, samorządów, przedsiębiorców i innych zainteresowanych, z zakresu tematyki związanej z instalacjami biogazowymi oraz wykorzystaniem lokalnych źródeł energii (np. zrealizowanie filmów popularyzujących budowę biogazowni rolniczych).

Odpowiedzialni za powyższe działania: minister właściwy do spraw rolnictwa oraz do spraw środowiska (przy współudziale agencji i instytucji podległych ministrom).

8. Działania pozostałe

8.1 Realizacja i aktualizacja programu

Za koordynację realizacji programu odpowiedzialny jest minister właściwy do spraw gospodarki. Ministrowie właściwi do przedstawienia propozycji zmian w przepisach prawnych oraz stosownych działań, nie później niż w ciągu 1 roku od daty przyjęcia programu przez Radę Ministrów, wdrożą przedmiotowe przepisy prawne oraz odpowiednie działania. Źródłami finansowania poszczególnych działań Programu, z wyjątkiem tych, w których zostało to szczegółowo określone, będą środki finansowe zagwarantowane w budżetach właściwych dysponentów tych środków.

Instytucje i jednostki odpowiedzialne za wdrażanie programu są zobligowane do monitorowania, w zakresie właściwości, postępów jego wdrażania oraz realizacji. Monitorowanie opiera się na przygotowywanej, na zakończenie każdego roku kalendarzowego, informacji nt. stanu wprowadzania stosownych działań. Informacje te przekazywane są do ministra właściwego do spraw gospodarki, który czuwa nad terminowością realizacji założonego harmonogramu.

Monitoring ten jest niezbędny do oceny:

- stopnia realizacji założeń programu,
- promocji wykorzystania lokalnych odnawialnych źródeł energii,
- promocji rozwoju biogazowni opartych w szczególności o surowiec pochodzenia rolniczego,

- opłacalności ekonomicznej procesu eksploatacji biogazowni,
- wpływu na realizację celów związanych z ograniczaniem emisji gazów cieplarnianych i poprawą stanu bezpieczeństwa energetycznego.

Wyniki monitoringu będą stanowiły podstawę do dokonywania bieżącej oceny oraz aktualizacji i modyfikacji programu zgodnie z potrzebami.

8.2 Instytucje odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań Programu

Rodzaj działania	Instytucja odpowiedzialna
Działania badawcze oraz informacyjno – edukacyjne	Ministrowie właściwi do spraw gospodarki, do spraw oświaty i wychowania, do spraw środowiska, do spraw rolnictwa, do spraw nauki i szkolnictwa wyższego
Rozwiązania w zakresie Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko	Minister właściwy do spraw gospodarki oraz do spraw rozwoju regionalnego
Rozwiązania w zakresie prawa energetycznego	Minister właściwy do spraw gospodarki
Rozwiązania w zakresie odpadów	Minister właściwy do spraw środowiska
Rozwiązania z zakresu gospodarowania i wykorzystania obszarów Europejskiej sieci ochrony przyrody Natura 2000.	Minister właściwy do spraw środowiska
Rozwiązania w zakresie podatkowym	Minister właściwy do spraw finansów
Rozwiązania w zakresie nawozów i nawożenia	Minister właściwy do spraw rolnictwa